

Folkloorist ja avalikkusest üht- ja teistpidi

Eesti folkloristide 12. talvekonverents

2. ja 3. märtsil toimus Jõgevamaal Voore Puhkekeskuses kaheteistkümnes folkloristide talvekonverents, mis oli pühendatud Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juubelile – osakonna eelkäija Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluulesektor loodi 1947. aastal. Konverentsil esinesid folklooriuurijad Argentinast, Eestist, Indiast, Soomest, Ungarist, Valgevenest ja Venemaalt. Kahe konverentsipäeva sisse mahtus 19 eesti-, inglis- ja venekeelset ettekannet, filmiõhtu, kontsert ning kultuurilooline jalutuskäik Voore külas.

Selleaastase konverentsi teemaks oli “Folkloor ja avalikkus”. Sõnavõtjad lähenesid nende kahe mõiste koosmõtestamisele võrdlemisi erinevate nurkade alt. Üks teema, mis mitmes ettekandes esile tuli, oli küsimus folkloristide asendist tänapäeva ühiskonnas, nende võimalustest ühiskonnas toimuvat mõjutada. Nii arutles Mari Sarv ettekandes “Rahvaluule kogud avalikkuse teenistuses” selle üle, kuidas on muutunud Eesti Rahvaluule Arhiivi kogude avalik tähendus – kas ja milliste eesmärkide jaoks on seal talletatud erinevatel aegadel teadusvälistel eesmärkidel kasutatud. Eda Kalmre suuresti autoetnograafiline ettekanne “Kellele kuuluvad meie ajalugu ja kohanimed? Võnnu näide. Folkloristina haldusreformi keskel” näitas seda, kui vähe on folkloristil vahendeid, et toimuvat mõjutada. Anu Korb aga vaagis ettekandes “Siberi eestlased: kogukond, uurija ja avalikkus” seda, kuidas on mõjutanud folkloristide huvi Siberi eesti kogukondade vastu nende käsitlemist meedias (ning kuivõrd on meedia ikkagi toonud esile neid aspekte, mis mõjuvad kodueestlase jaoks eksootiliselt).

Mitmeid ettekandeid ühendas usundi ja avalikkuse vahekorra vaatlemine. Mare Kõiva ettekanne “25 minutid tarkade majas” analüüsis ühte konkreetset usundilise materjali kogumisolukorda, tuues esile erinevad strateegiad, mida koguja kasutas, et muidu võõrastele kättesaamatut teavet omandada. Mihály Hoppáli ettekanne “Some aspects of shamanism” keskendus šamanistlike liikumiste olukorrale tänapäevastes ühiskondades. Baburam Saikia ettekanne “Belief and Politics in Institutionalized System of Neo-Vaishnava Religion: A Study on the Image of Sattrā in Contemporary Assam” käsitles religiooni ja poliitika suhteid Assamis ühe konkreetse uususundi näitel.

Mitmeid ettekandeid läbis huvi tänapäevase kujundkõne ja keelekasutuse vastu. Anastasiya Astapova sõnavõtt “Self-Reflexive Metaphors among Refugees in Estonia” analüüsis kõnekujundeid, mille kaudu Valgevenest pärit asüülitaotlejad mõtestavad oma olukorda (ning mis aitavad neil toime tulla võimaliku asüülist keeldumisega). Liisi Laineste ja Anneli Barani ettekanne “Suljest ja südamest. Kujundkõne “Tujurikkuja” (2015) kommentaarides” analüüsis fraseologismide rolli pagulastevastases vihakõnes. Liisa Granbom-Herrase ettekanne “Proverbs as Part of Common Language” analüüsis vanasõnade kasutamist soome ajakirjanduses. Serva pidi haakus selle grupiga ka Antti Lindforssi satiiri olemusele keskenduv ettekanne “Performance of Moral Accountability and the Ethics of Satire in Stand-Up Comedy”.

Veel ühe (võrdlemisi hajusa) keskmena võib esile tuua narratiivsust. Oli nii traditsioonilisemaid narratiivikäsitlusi, näiteks Ljudmila Lobanova ühe konkreetse jututüübi kontekstualiseering ettekandes ““Põdrast jäid alles vaid sarved ja jalad” ehk põdralengend Višeri komide traditsioonis täna” ning Anatoli Panjukovi teoreetiline ettekanne

“Isekoostumise fenomen rahvaluules”. Anastasiya Fiadotava sõnavõtt “Sharing Humour within a Family in the Digital Age: A Case Study of Belarusian Dyadic Traditions” keskendus jutustamisele tänapäevases transmeedialises keskkonnas. Kaks ettekannet seadsid keskmesse aga jutustamise teraapilise funktsiooni. Piret Paali ettekanne “Palliatiiivravi ja meediamõjuline eutanaasiafantaasia patsientide narratiivides” tõi esile meedia mõju palliatiiivravi patsientide ootustele seoses raviga. Bárbara Galarza ettekanne “*The Crazy Man from War* in the Context of Folk Therapy: A Case Study of a Storytelling Event from Argentina” käsitles ühe konkreetse jututuübi terapeutilist funktsiooni ajaloolises kontekstis.

Ettekannete hulgas oli mitmeid põnevaid retrospektiivseid analüüse, mis keskendusid kas mõnele ajahetkele või jälgisid mõnd sündmust pikema ajaperioodi jooksul. Näiteks Merili Metsvahi ettekanne “Esimese öö õiguse teema 1910. ja 1920. aastate Eestis” jälgis selle motiivi levikut, ning küsis selle esilekerkimise põhjuste järele. Mall Hiiemäe ettekanne “Rahvakalendri elust ja elushoidmisest” vaatles rahvakalendri muutuvat rolli eesti 20. sajandi kultuurilises kommunikatsioonis. Ulla Savolaise ettekanne “Understanding Silence: Interplay of Personal and Public Memories of the Internment in Finland” käsitles Teise maailmasõja järel toimunud sakslaste laste ja naiste paigutamist kinnipidamisasutustesse – Savolainen toob esile selle, kuidas varem täielikult maha vaikitud juhtum on tõusnud meedia keskmesse ning analüüsib seda kuivõrd meedia-käsitlused haakuvad asjaga seotute mälestustega. Pille Kippari ettekanne “Avanemine: 20. sajandi teise poole rahvusvahelistest folkloorisuhetest” oli otseselt inspireeritud sellest, et konverents oli pühendatud EKMi folkloristika osakonna juubelile – oma autobiograafilises sõnavõtus andis Kippar ülevaate folkloristide nõukogudeaegsetest välissuhetest.

Kuivõrd konverents oli pühendatud EKMi folkloristika osakonna juubelile, lõppes esimene päev piduliku noodiga. Osakonna juhataja Mare Kõiva kõneles osakonna minevikust, olevikust ja tulevikust, ning andis üle tänukirjad osakonna endistele töötajatele ja püsikaastöölistele.

Katre Kikas

Presidendi rahvaluule kogumise preemia ja aasta Eesti Rahvaluule Arhiivis

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivile tõi aastalõpp rõõmsa numbri-uudise: 2016. aastal arhiveeriti ERAs 1 500 000. lehekülge pärimusest ehk siis nüüd on Eesti Rahvaluule Arhiivis tallel 1,5 miljonit käsikirjalehekülge!

Rahvaluule kogumispreemia said 2016. aasta eest Eesti Vabariigi Presidendilt kolm inimest: Merili Metsvahi, Maria Peep ja Maie Erik. Auhinnad andis üle Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid.

Merili Metsvahi on Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas viinud läbi mitmeid eriilmelisi välitöid ning aidanud laiendada rahvaluule talletajate ringi. Koos teiste kolleegidega on ta korraldanud ja juhendanud ka suuremaid välitöid: 2001. aastal Kanepi kihelkonnas, 2002. aastal Karulas, 2010. aastal Põltsamaal, 2011. aastal Kihnus. Tänu asjatundlikule juhendamisele ja vahendamisele on tudengite kogutud

aines jõudnud arhiivi hästi korrastatuna, nimekirjade, välitööpäevikute ning fotodega varustatuna.

Tema hilisemate välitöökursuste raames TÜs on pööratud pilk uudsete ja kaasakiskuvate teemade poole ka arhiivi vaatepunktist. Tartu Ülikooli folkloristlike välitööde kursusest osavõtnud kümme tudengit ei käinud 2013. aastal mitte koos välitöödel, nagu tavaliselt, vaid igaüks kogus eraldi just talle meelepärast ainet ja kirjutab ka osalusvaatluse päeviku. Nii on kirjeldatud saja-aastaseks saanud vanatädi juubelipidu, põidlaküüdiga reisimise kogemusi, lõimumis- ehk tutvumispidu töökollektiivis, laste sünnipäevade pidamist mängumaal jne. 2016. aastal oli kursusest osavõtjate teemaks soorollid. Tehti intervjuusid, kus otsiti vastust järgmistele küsimustele: Kuidas mind kasvatati või kuidas üles kasvasin? Kas mulle on tähtis, et ma olen naine/mees? Kas minul on see esimene kategooria, millesse inimesed jagan, või ei ole? Kas soorollid on erinevad? Kas naiseks- või meheksolemise kogemus on erinev? Jne.

Merili Metsvahi on sage arhiivikülastaja, kes otsib materjale nii endale kui ka tudengitele, et neid omakorda arhiivianestiku juurde suunata. Lisaks oma juhendatavate kogutule on ta arhiivile üle andnud ka rohkesti enda talletatud ainet nii salvestuste, osalusvaatluste, päevikute kui fotodena (mh laste sünnipäevapeod, sandiskäimised jpm).

Maria Peep on osalenud viiel arhiivi kogumisvõistlusel. Äramärgituks on ta tööd osutunud lastemängude (2013) ja kodupärimuse (2014) võistlustel. Kokku on temalt saadetisi 82 leheküljel, lisaks kirju ja fotosid. Maria Peep on kirjutanud teemadel, mis on olnud talle südamelähedased ja huvipakkuvad. Soome-lugude võistlustöö (2009) jutustab paeluvalt sellest, kuidas juhuslik kohtumine viis pikaajase suhtlemise ja sõbra-suheteni toreda perekonnaga Soomest.

Edasised kaastööd kujutavad elu lapsepõlvkodus Tagulas, kooliaega Viljandis, tööelu Lüllemäel ja järgnevat elu ja töötamist Saaremaal. Kaasahaarav on ka Maria Peebu kirjutatud elulugu, kus käsitletakse nii sõja- ja sõjajärgsete aastate pöördelisi ning keerulisi aegu, kui ka emotsioone seoses Eesti iseseisvumise ja maailma avanemisega.

Maie Erik on ERAga koostööd teinud alates 2009. aastast ja võtnud osa enamikust viimaste aastate kogumisvõistlustest, sealhulgas 2016. aasta elulugude kogumisest. Kokku on temalt 2017. aasta alguseks arhiveeritud 100 lk kirjapanekuid ja 37 fotot. Maie Eriku kaastööd iseloomustab napp ja täpne sõnastus, keskendumine teemale ja ajastuomastele detailidele, olgu need siis meenutused esimestest nõukogudeaegsetest soomlaste külaskäikudest metsamajandisse 1960. aastatel (“Minu mälestuste Soome”), iseenda juhtumid looduskaitseinspektorina töötamise ajast ning emalt kuulud lood seltskonnainimesest ja naljamehest vanaisast (“Minuga juhtus üks naljakas lugu”) või fotosid, skeeme jm lisamaterjale sisaldav põhjalik kaastöö Krüüdneri vallas asunud isatalu Suure-Ärmike maastikest ja saatusest (“Minu maastikud”). Kaastöös elulugudevõistlusele “Minu elu ja armastus” meenutab ta aastail 1900–1967 elanud isa.

Mullu lisandus Eesti Rahvaluule Arhiivi käsikirjakogusse 8265 lk materjali, fotosid jõuti aasta jooksul arvele võtta 4000, heli- ja videosäilikuid 138. Tegelik laekumiste arv on aga märksa suurem, sest arvelevõtmisele eelnev töö mahukate annetustega alles käib.

Ene-Margit Tiit, Leo-Henn Humal ja Mart Humal annetasid arhiivile Ott Kangilaski originaaljoonistuse ERA esimesest juhatajast Oskar Looritsast. Portree oli kuulunud nende vanematele, Looritsa Veljesto-kaaslastele Noora ja Arnold Humalale.

Rahvaluule arhiivi jõudis kaks suurt tervikliku saami materjalikogu: Kaur Sarv annetas meile oma ema, saami keele ja kultuuri uurija Marju Petersoni (1959–2010)

Vasakult: Maria Peep, Maie Erik, Merili Metsvahi. Seisavad eluloovõistluse eestkõneleja Kristiina Ehin ja Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid. Alar Madissoni foto 2017.

Koola saami originaalsalvestused 1990. aastatest (133 helikassetti) ning soome helilooja, muusik ja muusikauuriija Ilpo Saastamoinen – koopiad oma saami materjalidest (62 CD-plaati).

Salme Väljataga eestvõttel ja koostöös ERA teaduri Mari-Ann Rimmeliga asusid Jüri kihelkonna Nabala põliselanikud üles kirjutama oma mälestusi, mis nüüd arhiivile üle anti. Paikkonnas tegutsetakse aktiivselt kohaliku looduse ja pärandmaastike kaitsmise nimel. Salme Väljataga on Saaremaalt Jüri kihelkonda Nabalasse tulnud üle 30 aasta tagasi. Mujalt pärit inimesena oskab ta selge pilguga märgata oma uue kodukoha väärtusi. Valutades südant kodukanti ähvardavate ohtude (paekarjäärid, RB) pärast, pole ta istunud käed rüpes, vaid on mitmel rindel tegutsenud kohaliku looduse ja

Eluloovõistluse "EV 100. Minu elu ja armastus" võitjad (vasakult): Evelin Tõniste, Kadri-Liis Turtoni isa Andres Rebane, Mare Hallop, Eesti Vabariigi President Kersti Kaljulaid, Maimu-Marietta ja Heimar Nellise tütar Annika Nellis ja Heino Trikkant. Pildilt puuduvad Vaike Rannu Torontost ja Väino Ubina. Alar Madissoni foto 2017.

pärandmaastike kaitsmise nimel. Viimase viie aasta jooksul on tema huviorbiidis olnud ka suuline pärimus. Tema eestvõttel hakkasid Nabala põliselanikud 2013. aastal ise mälestusi üles kirjutama (koostöös ERA teaduri M.-A. Remmeliga). Väärtuslikku infot kogunes kümnelt inimeselt. Peale selle oli Salme sageli teejuhina kaasas.

Ahto Kaasik ja Tartu Ülikooli looduslike pühapaikade keskus annetas ERAle 2013. aasta Võnnu kihelkonna välitööde mahuka materjalikogu: salvestatud intervjuud (296 helifaili) koos litereeringutega, filmitud pärimuspaigad ja maastikud, üle 3000 foto, asendiskeemid ja joonised.

Välitööde eesmärk oli kaardistada kohaliku kogukonna abiga pärimuslike pühapaikadega ja laiemalt pärimusega seotud kohti. Intervjuud nii põliste elanike kui ka uusasukatega peegeldavad eeskätt piirkonna iseloomulikku kohapärimust. Folkloorse materjali muudab põnevaks Võnnu kihelkonna ambivalentsus: tegemist on ajalooliselt rikka ja omanäolise traditsiooniga piirkonnaga ning teisalt kaasaegsete mõjudega linnalähedase alaga. Kogujad on välitöömetoodikas lähtunud varasematest arhiiviallikatest, mis võimaldab jälgida nii maastiku kui pärimuse muutumist (dünaamikat).

Suure annetuse tegi mullu Eesti Kirjandusmuuseumile ka Ilmar Kõverik – see koosneb rohkem kui saja Valgamaalt, eriti Helme ja Tõrva kandist pärit inimese meenutustest originaalvideote ja nende põhjal tehtud DVD-de seeriast. Kogu jääb hoiule Eesti Kultuuriloolisse arhiivi.

Antti Ilomets, kelle südameasjaks on olnud kohaliku Rakke muuseumi elushoidmine kehvade olude kiuste, teeb Eesti Rahvaluule Arhiiviga koostööd alates 2005. aastast. Ta on meile annetanud oma helisalvestused Koeru kihelkonna Liigvalla küla laulu- ja pillimehe Rudolf Põlendiku lauludega, 29 laulukladet ja salmikut, sh sõdurilaulikuid ja 1960. aastate koolitüdrukutele väga iseloomulikke kladesid Rakkest, 2016. aastal Räätsverest pärit raudteetöölise Ülo Vainmanni päevikumärkmed jm.

Vaidast pärit telemees, filmi- ja fotofanaatik Jüri Roosmann on arhiivi üle andnud ladusas keeles ja humoorikas stiilis kirja pandud ning rohkesti pärimusainest sisaldavad mälestused (üle tuhande lehekülje), kus lähikondsete ja iseenda meenutustest koorub värvikaid ajastupilte 20. sajandi alguskümnendite Vaidast ja Tallinnast, koolipõlvest Aruvalla mõisas, sõdurielust nõukogude armees jne.

ERA pikaajaline kaastööline Maret Lehto kirjutas 2016. aastal töö “Mälestusi Tallinna muhulaste folkloorirühmast Munuksed” ning andis üle ansambli repertuaari ja tegevust kajastava mahuka materjalikogumi: laulusõnad koos kommentaaridega kirjepanduna ja viisid salvestatuna, esinemiste jt sündmuste kroonika, kontserdikuulutused jm.

Vaike Hang on 2016. aastal toonud korduvalt lisa nii ERA kui EKLA arhiividesse, sh kirjapanekuid Lydia Süvangult oma kodukandist Tõhelast, mälestusi ja pajatusi tuntud tartlastest Elmar Kitsest, Karl Taevist, Eerik Kumarist, kultuuri- ja teaduslooliselt väärtuslikke kirjavahetusi, salmikuid, kettkirju jm.

Imbi-Harietta Eenlo on saatnud algselt lastele mõeldud mälestused oma tööelust Gloria filiaalis Tallinnas, ajal, kui seda külastasid Karl Vaino, Vaino Väljas, aga ka Mihhail Gorbatšov koos abikaasa Raissaga.

Mitmed inimesed koguvad rahvaluulet järjekindlalt aastast aastas. Nii on sarnaselt eelmiste aastatega ka 2016. aastal materjali saatnud või toonud Leida Oesalg, Kaie Humal, Ellen Randoja, Lo Järvekülg, Enda Naaber, Lille Teedumäe, Ellen Paljak jpt.

2015. aasta detsembrist 2017. aasta jaanuarini viidi läbi ülemaailmne elulooõistlus “Eesti Vabariik 100. Minu elu ja armastus”. Võistluse korraldasid Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Kultuurilooline ja Eesti Rahvaluule Arhiiv, Ühendus Eesti Elulood, Eesti Õppetöö Keskus VEMU Torontos ja kirjastus Tänapäev, selle viisid läbi Rutt Hinrikus, Ülle Kaart ja Astrid Tuisk.

Kokku saadeti 193 elulugu. Võistlusele saadetud tööde seas on kirjutisi väljaspool Eestit elavatelt eestlastelt, kui ka mujal sündinud ja Eestisse elama kolunud inimestelt. Elulugusid kirjutati eesti, inglise, saksa, rootsi ja ka võro keeles. Konkursile saabus nii põhjaliku töö tulemusena sündinud suguvõsaraamatuid kui mõneleheküljelisi kirjeldusi, luulet ja proosat.

Väljakuulutatud armastuse-teema tuleb esile vaoshoitult, kuid see on kirjutistes täiesti olemas. “Kui seda väljendataks suurtest emotsioonidest tulvil, siis ma ei usuks seda,” tõdes žürii liige Merle Karusoo. Kuna kirjutajate hulka on astunud uued põlvkonnad, kajastatakse varasemast vähem 20. sajandi keskpaiga pöördelisi aegu ja rohkem elusaatuste kujunemist lähiminevikus.

Võistluse pidulik lõpetamine ja parimate auhindamine toimus 4. aprillil 2017 Tartus, Eesti Kirjandusmuuseumi eluloo- ja kaastööliste päeval. Ehedamad elulood on plaanis

avaldada Eesti Vabariigi 100. sünnipäevale pühendatud kogumikus. Kõik elulood säilitatakse Eesti Kirjandusmuuseumis Eesti Kultuuriloolises Arhiivis. Elulugude võistluse patroon oli Kristiina Ehin.

Töid lugesid ja hindasid mitmed eri taustaga elulugude uurimise, tõlgendamise ja kogumisega tegelevad inimesed: Terje Anepaio, Tiiu Jaago, Merle Karusoo, Tiina Ann Kirss, Aigi Rahi-Tamm, Astrid Tuisk, Jürgen Volmer. Võistlusel määrati seitse peapreemiat, 16 tööd tõsteti esile ja 34 märgiti ära.

Arhiivide kaastöölisi ja võistluse võitjaid toetasid auhindadega Eesti Kultuurkapital, Mõisakeraamika, Piusa Savikoda, kirjastused Tänapäev, Rahva Raamat ja Petrone Print.

Täname kõiki, kes arhiiviga koostööd tegid!

2017. aastal on kaastöölisele välja pakkuda kaks kogumisteemat. Mall Hiemäe on koostanud küsitluse “Loomariik ja inimene”. Oodatakse arvamusi, lugusid ja uskumusi, isiklikke kokkupuudete kirjeldusi seoses nii meie metsade põlisloomade kui ka uuemate liikidega, näiteks šaakal.

Perekonnamelugude kogumise võistlus (koordinaator Valdo Valper) kannab pealkirja “Imelik nimi”. Sinna oodatakse töid nimede ajaloost, tähendustest, aga ka tähtsusest nende kandjatele.

Kirjutada võib nii käsitsi, postitades või tuues kaastöö aadressile Vanemuise 42, saata e-mailiga aadressile kratt@folklore.ee või vastata rahvaluule arhiivi kogumisportaalile [kratt](http://kratt.folklore.ee/) kaudu: <http://kratt.folklore.ee/>.

Astrid Tuisk

Tartus kogunesid kultuuriteadlased

27.–29. aprillini toimus Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis ja Eesti Rahva Muuseumis kultuuri-uurijate konverents “Across Borders VII: Cultures in Dialogue”, mis kutsus teadlasi arutama keele ja kirjanduse kognitiivsete, sotsiaalsete ja kultuuriliste aspektide üle.

See oli sarja “Across Borders” seitsmes kohtumine (varasemad üritused on toimunud peamiselt Poolas, aga ka Ungaris ja Slovakkias), mis keskendus eelkõige kommunikatsioonile, (etno)lingvistikale ja folkloristikale. Konverentsist võttis osa 109 delegaati (ettekannetega) ja paarkümmend kuulajat 21 riigist Euroopast, Ameerikast ja Aasiast. Konverentsi kaks esimest päeva toimusid Eesti Kirjandusmuuseumis ning kolmas Eesti Rahva Muuseumis (see oli ühendatud ERMi aastakonverentsiga).

Plenaarloengutega esinesid prof Gerard McCann (Suurbritannia), prof Mariusz Misztal (Poola) ja prof Mihhail Lotman (Eesti). Kolme päeva jooksul toimusid üldised keele, kultuuri ja kirjanduse paneelsessioonid ning töötoad. Eesti Kirjandusmuuseumi saalis sai vaadata Poola Vabariigi Suursaatkonna toel avatud fotonäitust “Stanisław Ignacy Witkiewicz – Witkacy (1885–1939) metafüüsilised portreed”.

“Across Borders VII” sai teoks Eesti Kirjandusmuuseumi koostöös Poola Jagiello ja Krosno ülikoolidega, Eesti-uuringute Tippkeskuse ja Eesti Rahva Muuseumiga. Konverentsi toetasid Eesti Kultuurkapital, Poola Vabariigi Suursaatkond Tallinnas, Eesti Teaduste Akadeemia ja Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus).

Konverentsi “Across Borders VII” osalised kirjandusmuuseumis. Keskel esiplaanil konverentsi peakorraldaja Liisi Laineste. Alar Madissoni foto 2017.

Kava ja ettekannete lühitutvustused on kättesaadavad kodulehel <http://www.folklore.ee/rl/fo/konve/AcrossBorders/2017/index.html>.

Liisi Laineste

Folkloristika aastapremia sai Reet Hiimäe

Alates 2011. aastast on Akadeemiline Rahvaluule Selts koostöös Eesti Kultuurkapitali Rahvakultuuri sihtkapitaliga andnud välja Eesti folkloristika aastapremiat. Premia eesmärk on tõsta esile preemia saamisele eelnenud aasta jooksul silma paistnud folkloristi tegevust. Möödunud aastal pälvis preemia Andreas Kalkun.

Tänavu esitati žüriile neli kandidaati: Reet Hiimäe, Helen Kõmmus, Aado Lintrop ja Merili Metsvahi. Kõigi mainitute 2016. aasta oli tegus ja laiahaardeline – valminud on nii teadusartikleid, allikapublikatsioone kui ka populaarteaduslikke väljaandeid.

2017. aasta Eesti folkloristika aastapremia otsustati anda Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna teadurile Reet Hiimäele. Reet Hiimäe on mitmekülgne ja viljakas folklorist ja usundiurija. 2016. aastal ilmus Reet Hiimäe sulest hulgaliselt kõrgetasemelisi teadusartikleid ning laiemale lugejaskonnale mõeldud käsitlusi, ka koostas ta ajakirja *Folklore: E-JF* usundiliste juttude erinumbri. Aasta lõpus valmis tal ka doktoritöö “Folkloor kui mentaalse enesekaitse vahend: usundilise pärimuse pragmaatikast”, mille kaitses käesoleva aasta algul.

Reet Hiimäe on uurinud nii klassikalisi folkloorižanre kui tänapäevaseid rahvaluule ja usundiga seotud nähtusi. Tänu heale vana pärimuse tundmisele oskab Reet Hiimäe näha seoseid vanade ja uute nähtuste vahel. Reet Hiimäe uurimuste allikateks on nii arhiivides kui meedias ja internetis leiduv elav pärimus. Reet Hiimäe uurimused

aitavad mõista tänapäeva näiliselt sekulaarses Eestis toimuvaid nähtusi (nt üleloomulikud kogemused ja teispoolsusega suhtlemine) ning näitavad pärimuse dünaamikat. Lisaks teadustegevusele on Reet Hiiemäe ka aktiivne oma uurimuste populariseerija.

Preemia anti kätte 25. mail Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakoosolekul.

ARS

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

20. aprillil esinesid kõnekoosolekul Liina Saarlo (Kohtumisi Laiusel. Murdekorrespondent Agu Tamme rahvaluule kirjapanekutest ja lugemispäevikutest) ja Kärri Toomeos-Orglaan (Kirillitsas üleskirjutatud seto jutusõ. Mitmekeelsusest munk Arkadi, Stepan Dimitrjevi ning Jüri Truusmanni kirjapanekutes).

25. mail esines Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakoosolekul ettekandega eelmisel aastal rahvaluule uurimispreemia saanud Andreas Kalkun (Veel kord elatud usust ja seto marioloogiast). 2016. aasta teadustegevuse eest anti folkloristika preemia Reet Hiiemäele. Ingrid Rüütel esitles vastvalminud CD-d "Pärnumaa rahvalaule ja pillilugusid". ARSi üldkoosolekul valiti uus juhatus ja revisjonikomisjon. Uued juhatuse liikmed on Reet Hiiemäe, Anu Korb, Merili Metsvahi, Kärri Toomeos-Orglaan ja Ergo-Hart Västrik, revisjonikomisjoni kuuluvad Mare Kalda, Liilia Laaneman ja Helen Kõmmus.

16. juunil toimus ARSi väljasõit Võnnu kihelkonda.

Kärri Toomeos-Orglaan

Eesti Rahvaluule Arhiivis

24. märtsil esines Mall Hiiemäe Viru-Jaagupis Lääne-Viru pärimuspäeval ettekandega "Endelinnud meie maastikupildis".

3. aprillil esines Kadri Tamm Iisaku Kihelkonna Muuseumis toimunud Virumaa kodu-uurijate päeval ettekandega "Eesti Kirjandusmuuseumi kogude kasutamisest internetis".

4. aprillil toimus Eesti Rahvaluule Arhiivi ja Kultuuriloolise Arhiivi ühine eluloo- ja kaastööliste päev. President Kersti Kaljulaid andis kätte preemiad parimatele rahvaluulekogujatele. Preemiad pälvisid Maie Erik sisukate kaastööde eest aastatel 2009–2016, Merili Metsvahi Tartu Ülikooli tudengite folkloristlike välitöökursuste juhendajana

korrastatud materjalide arhiivi üleandmise eest aastatel 2001–2016 ning Maria Peep silmapaistvate kaastööde eest rahvaluule kogumisvõistlustel 2009–2016. Samas lõpetati ja tunnustati ka eluloovõistluse “EV 100. Minu elu ja armastus” parimaid osalejaid: Mare Hallop, Heimar ja Maimu-Marietta Nellis (osaliselt kirja pannud Annika Nellis), Vaike Rannu, Heino Trikkant, Kadri-Liis Turton, Evelyn Tõniste ja Väino Ubina.

9. aprillil viis Janika Oras Põlva leelokoorile Ilotsõõr ja **9. mail** Tallinna leelokoorile Sorrõsetod läbi õpitoa seto laulust.

14. aprillil salvestasid Ingrid Rüütel ja Helen Kõmmus Toris Liisa Kummeli tütrepoja Rein Rohtla mälestusi ja jutte.

19. aprillil kõneles Jüri Metsalu Tre Raadios kohapärimusest ja looduslike pühapaikade uuringust ajaloolisel Harjumaal.

20. aprillil esinesid ARSi kõnekoosolekul ettekannetega Liina Saarlo (Kohtumisi Laiusel. Murdekorrespondent Agu Tamme rahvaluule kirjapanekutest ja lugemispäevikutest) ja Kärri Toomeos-Orglaan (Kirillitsas üleskirjutatud seto jutusõ. Mitmekeelsusest munk Arkadi, Stepan Dimitrijevi ning Jüri Truusmanni kirjapanekutes).

21. aprillil esines Janika Oras 16. rakenduslingvistika kevadkonverentsi satelliitseminaril “Kõne ja muusika” Eesti Keele Instituudis ettekandega “Sõnavälte seto regilaulu värsimõõdus”.

22. aprillil osales Moostes rahvamuusika töötluste konkurss-festivali Moosekatsi Elohelü žürii töös festivali patroon Ingrid Rüütel. Eesti Rahvaluule Arhiivi eripreemia (hindaja Taive Särg) pälvis Arno Tamm – noormees meenutas rahvalaulikut, kes oma lugusid rõõmuga esitab endale ja teistele, poollauldes-pooljutustades, taasluues sealjuures teksti ja viisi.

26. aprillil toimus ERMis järjekordne noorte kultuuriuurijate konverents “Noorte hääled”. Käsitlemisele tulid Ida-Euroopa pärimuskultuuri uuringute problemaatika, rahvapedagoogika mõiste ning traditsioonilise Hiina meditsiini kajastamine Eesti meedias, avati rahvapärase õigeusu representatsiooni Oskar Looritsa käsitluses, tutvustati arhiivimaterjalide põhjal Pelli kultust Mulgimaal, seda, kuidas kajastuvad reisimälestused elulugudes, kuidas ja mida mäletatakse kolhoosiajast ning kuidas elavad eestlased ja eestlus Moskvas. Konverentsi korraldasid Ave Goršič ja Piret Koosa (Eesti Rahva Muuseum).

Esitleti väljaannet “Ristteel. Pro Folkloristica XVIII”, mille toimetasid Ave Goršič ja Inge Annom, kujundas Pille Niin. Kogumik koondab artikleid, mis on kirjutatud noorteadlaste konverentsidel aastatel 2013–2016 peetud ettekannete põhjal. Tänaati 18. numbrini jõudnud sarja “Pro Folkloristica” seniste numbrite toimetajaid.

26. aprillil kõneles Jüri Metsalu Rapla Keskraamatukogus Rapla kihelkonna looduslike pühapaikade teabepäeval pühapaikade uuringust ja kogus osalejatelt pärimust.

28. aprillil pidas Lona Päll Soomaa rahvusparki külastuskeskuses kohalikele elanikele suunatud teabepäeval ettekande kohapärimuse uurimisest ja talletamisest ning tutvustas eesootavaid välitööplaane.

28. aprillil andis Risto Järv Tallinnas õpilaste teadustööde riiklikul konkursi pidulikuhinnatseremoonial üle Eesti Kirjandusmuuseumi eripreemia, mille pälvis Hipp Saar Osula Põhikooli 8. klassist uurimistööga “Lehmanimed minevikus ja tänapäeval” (asutuse žüriis Astrid Tuisk ja Risto Järv). Nimed ja nimetamine on kultuuris ja kogu ühiskonnas tähtis teema, see seostub inimeste identiteediga. Hetkel on Eestis aktuaalne valdade (ümber)nimetamine, samuti on nimepärimus praegu ka Eesti keeleuurijate ja folkloristide fookuses.

Aprillis, mais ja juunis tegi Jüri Metssalu välitöid Rapla ja Hageri kihelkonna looduslikes pühapaikades.

2. mail esines Andreas Kalkun Eesti Kirjandusmuuseumis konverentsil “Sooteadliku kultuuriuurimise suundi Eestis” ettekandega “Ajalugu, mida polnud? Homoseksuaalne iha 1920. aastate kohtuasjades”.

11. mail kõneles Jüri Metssalu Väätsal Eesti Jalgrattamuuseumi ajalooõhtul pärimuspaikade uurimise allikatest ja metoodikast Järvamaa näitel.

13. mail toimus Jüri Metssalu juhtimisel pärimusmatk Rapla ja Nissi kihelkonnas.

16. mail oponeeris Andreas Kalkun Tartu Ülikoolis Liina Eeki doktoritööd “Tänapäeva eestikeelsete õigeusklike kateheesist ja uskumustest”.

20. mail korraldas Anu Korb Eesti Kirjandusmuuseumis ettekandepäeva “Venemaale veerenud VI. Eestlased Kaukaasiast Siberini”. Üritusel pidas Anu Korb ettekande “Kohtumised Siberis: 15 ERA kogumisreisi”.

24. mail ilmus Katrin Martinsoni intervjuu Mari-Ann Rimmeliga Nabala kohajuttude raamatu teemal *Postimehe* vahelehes *Raamat* (nr 110).

25. mail esitleti Akadeemilise Rahvaluule Seltsi aastakoosolekul Ingrid Rütli kogumikku “Pärnumaa rahvalaule ja pillilugusid. Audru, Tõstamaa, Tori ja Väandra kihelkond”. Kogumiku on toimetanud Janika Oras, helirežii teinud Jaan Tamm, kujundanud Krista Saare.

21.–23. mail külastas Eesti Rahvaluule Arhiivi esindus Leedu Kirjanduse ja Rahvaluule Instituudi Leedu Rahvaluule Arhiivi, külastusest võtsid osa ka kolleegid Läti Rahvaluule Arhiivist. 22. mail tutvustati pärimusarhiivide ühisseminaril vastastikku arhiivide arenguid ja tegevusplaane, ERA tegevusest andis ülevaate Risto Järv. 23. mail arutati töörühmades digiarhiivindust, narratiivuurimist, etnomusikoloogiat ning laulutekstide ja folklooriprotsessi uurimist.

28. mail oli telekanali Rossija Kultura eetris saade udmurdi palvustest, kus jagas oma mälestusi filmivõtetest ka Aado Lintrop.

30. mail kõneles Jüri Metssalu Hageri Rahvamajas Hageri kihelkonna looduslike pühapaikade teabepäeval pühapaikade uuringust ja kogus osalejatelt pärimust.

1. juunil pidas Janika Oras Tallinnas Kirjanike majas avaliku loengu “Pooltoon-poolteisttoon-laadi õpetamine mitte-nooditundjatel”, mis kuulus EMTA pärimusmuusika eriala 10. aastapäevale pühendatud ürituste sarja.

1. juunil pidas Risto Järv Haapsalus V muinasjutukonverentsil “Muinasjutuvägi. Lugudega kasvame suureks” ettekande “Laps kui teelahkmel (ime)muinasjuto tegelane”.

2. juunil avati Maa-ameti kaardiserveris (<https://xgis.maaamet.ee/kohaparimus>) kohapärimuse kaardirakendus. Rakendus valmis Eesti Kirjandusmuuseumi, Maa-ameti ja Keskkonnaameti koostöös ning selle aluseks on aastate 2015–2017 projekt “Rahvusparkide mälumaastikud: Matsalu ja Vilsandi kaitsekorralduslik alusuuring”, mille käigus tehti välitöid ning kanti Maa-ameti kaardiserveri kaardirakendusse hulk uusi pärimuspaiku ning tekste, fotosid, heli- ja videofaile.

Tegemist oli sisulise jätkuga varasemale projektile ning rahvusparkide mälumaastike ideele, mis sai alguse Soomaalt aastal 2006. Selle tulemusel valminud kaardikiht on olnud 2014. aastast avalikult kättesaadav Maa-ameti kaardiserveris. Matsalu ja Vilsandi rahvusparki interaktiivset kaarti täiendati uute andmetega ning rakendus sai mobiilsetes seadmetes kasutamise toe. Pärimusobjektide kõrval on võimalik kuvada kaitsealuseid muistiseid, pärandkultuuriobjekte, kohanimetid, valida taustaks ajaloolisi kaarte jm.

5. juunil esines Liina Saarlo Tartu Ülikoolis konverentsil “Second Annual Tartu Conference on Russian and East European Studies” ettekandega “Introducing the Soviet Folklore in Estonia: An Unfortunate Endeavour”.

5. juunil juhtis Jüri Metsalu pärimusmatka Rapla kihelkonnas Tarsi talu pärimuskultuuri suvekoolis “Esivanemate jälgedes”. Osalesid Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi ja Narva Soldino Gümnaasiumi õpilased.

7. juunil esitleti EKM Teaduskirjastuse ning MTÜ Sõmerlased koostöös valminud Mari-Ann Rembali raamatut “Vennaste ja vete vald. Nabala kohajutud”. Raamatu toimetaja oli Valdo Valper, kujundaja Angelika Schneider. Üritusel esitasid kohajutte näitlejad Anne Türrpu ja Lauri Kaldoja. Meeleolu lõi Kiili Kammerkoor Tuuli Metsoja juhatusel. Täna tegijaid ning toetajaid. Sõna võttis raamatu autor Mari-Ann Rimmel, kirjastust esindas ERA juhataja Risto Järv.

9. juunil pidas Janika Oras Läti Vabariigis Alsungas 5. rahvusvahelise burdoonlaulu festivali raames toimunud konverentsil “Drone singing, traditions, inheritance” ettekande “Seto arhailise mitmehäälsuse õpetamise kogemusi”.

9. juunil tutvustas Mari-Ann Rimmel Saaremaal Loona mõisas Vilsandi rahvusparki külastuskeskuses kohapärimuse kaardirakendust.

10. ja 11. juunil toimunud VIII Rahvusvahelisel Barentsi ja Euro-Arktilisel Piirkonna folkloorifestivalil Uмба külas (Murmanski oblast, Terski raj.) tegi välitöid Aado Lintrop, festivalil osalesid lisaks ERAst Andreas Kalkun ja Valdo Valper.

13. juunil andis Ingrid Rüütel koos Arnold Rüütliga intervjuu TV3 suvestuudios.

14. juunil toimus ERA juubeliaasta loengusarja “ERA tuleb külla” avaloeng Pärnumaal. Pärnu Muuseumis toimunud seminaril tutvustas projekti juht Ave Goršič rahvaluulearhiivi tänaseid tegevusi ning kõneles teemal “Üleloomulikud kohtumised”, Astrid Tuisk pidas ettekande “Lapsepõlv, mängud ja mängimine”, Ingrid Rüütel esitles värsket CD-d “Pärnumaa rahvalaule ja pillilugusid”.

16. juunil pidas Anu Korb Akadeemilise Rahvaluule Seltsi retkel Võnnu kihelkonda ettekande “Kärsa küla inimesed ja nende lood”.

16. ja 17. juunil õpetas Janika Oras vadja keele kursustel Palmstes, Eesti muinastaide keskuses Virukoda vadja rahvalaule ja rääkis nende traditsioonitaustast.

19. juunil õpetas Janika Oras koos Meel Valgu ja Ene Lukka-Jegikjaniga Hargla kihelkonna pulmalaule Valga muuseumis, augustis toimuvate avalike pulmade ettevalmistusüritusel.

25. juunil oli Raadio Kuku “Maatunni” saates eetris löik Madis Ligi intervjuust Mari-Ann Rimmeliga, kes tutvustas Maa-ameti kaardiserveri kohapärimuse kaardirakendust.

25. juunist 6. juulini tegid Janika Oras ja Andreas Kalkun koos Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia tudengite ja õppejõududega välitöid põhja-udmurtide ja bessermanide juures.

26. juunil viis Lona Päll Soomaa rahvuspargi külastuskeskuses läbi kohapärimuse salvestamise koolituse tudengitele ja kohalikele elanikele, valmistamaks neid ette Eesti Vabaõhumuuseumi ja Eesti Rahvaluule Arhiivi koostöös korraldatavateks suvisteks välitöödeks.

27. juunil pidas Anu Korb Võrumaal Koke külalismajas toimunud BaltHerNeti suvekoolis “Eestlaste kultuuripärand võõrsil VIII. Fotokogud” ettekande “Venemaa eestlaste isiklikud fotokogud”.

29. juunil pidas Astrid Tuisk ettekande sümposiumil “Kodukujutelmad nõukogude Eestis: kultuuripraktikad ja inimkogemuse ainutus” (Home imagiaries in Soviet Estonia: cultural practices and the singularity of human experience).

10.–13. juulini toimusid kohapärimuse välitööd Kullamaa kihelkonnas, osalesid Mari Sarv ja Eesti Kohapärimuse Keskuse kursant Marek Saumann.

13. juulil esines Mari-Ann Rimmel Rae vallas Jüri raamatukogus Jüri kihelkonna looduslike pühapaikade uuringu teabepäeval. Tutvustati ka raamatut “Vennaste ja vete vald. Nabala kohajutud”, milles on muu kohapärimuse hulgas juttu ka Nabala kandi pühapaikadest.

13.–19. juulini Irimaal Limerickis toimunud 44. Rahvusvahelise traditsioonilise muusika nõukogu (ICTM) maailmakonverentsil esinesid Janika Oras ettekandega “Heritage holders, revivers, and creators. Contemporary roles and processes in Seto traditional singing culture” ja Taive Särg ettekandega “The tune came by itself out from the lyrics. The ways of learning and re-creation of Estonian regilaul in the spontaneous singing tradition of the early 2000s”.

17. ja 18. juulil tegi Risto Järv koos koostöös Piret Pääriga Rahvakultuuri keskusest folkloristlikke välitöid Värskas ja Meremäe vallas.

21. juulil esines Mall Hiimäe Palupõhja Looduskoolis Eestimaa Looduse Fondi puusniidutalgute raames loenguga “Kogukondlikust heinateost eesti rahvapärimuses”.

27.–30. juulini salvestasid Helen Kõmmus ja TLÜ dokumentalistika magistrant Reeli Reinaus Viljandi pärimusmuusikafestivalil õpitubasid ning filmisid kontserdipublikut.

29. juulil viis Janika Oras koos ansambliga Väike Hellero läbi kiigelaulude õpitoa Viljandi Pärimusmuusikafestivalil.

Risto Järv, Mari Sarv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

17. märtsil pidas Reet Hiimäe Eesti Folkloorinõukogu korraldatud pärimuskultuuri kogemuspõhisel koolitusel Tallinnas koolituspäeva “Folkloor kui mentaalne enesekaitse”.

25.–30. märtsini osales Liisi Laineste Göttingenis rahvusvahelise etnoloogia- ja folklooriühingu (SIEF) konverentsil “Ways of Dwelling: Crisis – Craft – Creativity” ja pidas digitaalse etnoloogia paneelis “Digitally dwelling: the challenges of digital ethnology and folklore and the methods to overcome them” ettekande “The new visual life of dialogue jokes in Internet memes”.

26.–29. märtsini osales Katre Kikas Saksamaal Göttingenis SIEFi 13. kongressil “Ways of Dwelling: Crisis – Craft – Creativity”, kus pidas ettekande “A story-dwelling miller in the 19th-century Estonia: Märt Siipsen and the power of writing”.

14. aprillil andis Mare Kõiva *Novaatori* jaoks intervjuu “Kristlikud lihavõtted ja jänesed – millest selline seos?”

19. aprillil pidas Reet Hiimäe TÜ Pärnu kolledžis ettekande “Turism, rahvausund ja kombestik”.

20.–22. aprillini toimus Minskis rahvusvaheline teaduslik-praktiline konverents “Religioon ja ajalugu”, millest võttis osa Mare Kõiva ettekandega Lilleorust, uuest elulaadist ja religioossest maastikust.

27.–29. aprillini toimus Tartus kultuuriuurijate konverents “Across Borders VII: Cultures in Dialogue”. Peakorraldaja oli Liisi Laineste, osakonda esindasid ettekannetega Mare Kalda (From teaching netiquette to self-presentation: The development of the Be-Like-Bill meme), Liisi Laineste (Metaphors of death and sickness in Estonian school-related conversations), Tõnno Jonuks (Ancient sacrality and modern offerings – comparing contemporary deposits at sacred sites in Finland and Estonia), Anneli Baran (The indefiniteness of terminology on the example of phraseology), Saša Babič (Swearing: Dissolution into nothingness), Piret Voolaid (Contemporary use of proverbs in Estonian and Finnish daily newspapers (Estonian case – proverbs in horoscopes)), Eda Kalmre (Self-created love stories in girls’ culture).

29. aprillil esines Mare Kõiva Vikerraadios ajaloosarja “Eesti lugu” saates “Austraalia eestlased 1”.

1.–31. maini osales osakonna töös Valgevene teadlane Irina Smirnova, kes viibis Eestis teadlasvahetuse projekti raames, mida rahastab Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

1. mail alustas folkloristika osakonnas teaduri ametikohal Saša Babič Mobilitas Pluss järeldoktori kaheaastase projektiga “Traditsioon ja innovatsioon: Folkloori lühivormid tänapäeva kultuurilistes dialoogides” (juhendaja osakonna vanemteadur Piret Voolaid). Projekti eesmärk on analüüsida tänapäeva folkloori lühivorme kui keele olulisi püsiühendeid, uurida nende kasutust ja dünaamikat. Folkloori lühivormid, nt vanasõnad, fraseologismid (sh vandeväljendid, hüüdnimed), mõistatused, naljad kuuluvad argikasutusse ja esinevad tänapäeva meedias, sh internetikommunikatsioonis, nt reklaamides, hariduses, meelelahutuses, ilukirjanduses. Projektis analüüsitakse ja tõlgendatakse lühivormide kasutuseesmärke ja -kontekste, võrreldakse kahe – sloveeni ja eesti – keele ja kultuuri praktikaid.

Lingvistika ja folkloristika kombineeritud meetodeid järgides esitatakse tekstide ja nende kasutuskontekstide süntees ja interpretatsioon kultuurilisel taustal, näidates kahe keele ja kultuuri sarnasusi-erinevusi. Eesti lühivormiuurimise koolkonna tulemusi ja meetodeid rakendatakse võrdlevalt lõunaslaavi ainesel.

Maikuu andis Saša Babič Sloveenia Rahvusraadiote kolm intervjuud folkloori lühivormidest rõhuasetusega vandesõnadel.

5. mail esines Tõnno Jonuks Hertfordshire'i ülikoolis konverentsil “Ritual ‘Litter’ workshop: the heritage of contemporary deposits” ettekandega “Sacred rubbish: cleaning sites of contemporary deposits”.

6. mail esines Mare Kõiva Vikerraadios ajaloosarja “Eesti lugu” saates “Austraalia eestlased 2”.

10.–13. maini toimus Tartus Rahvusvahelise Põllumajandusmuuseumide Assotsiatsiooni (AIMA) XVIII konverents (CIMA XVIII) “Traditions and Change – Sustainable Futures”, mille sektsiooni “Museum education and research” juhatasid Isabel Hughes ja Mare Kõiva.

11. mail tutvustas Mare Kõiva Riigi Infosüsteemi Ameti siseseminaril Tartus arvutikeskseid uurimusi ettekandega “Laisk kõpsib viis päeva...”

12. ja 13. mail võttis Liisi Laineste osa rahvusvahelise huumoriuurijate ühingu (ISHS) tänapäeva huumori seminarist, mille korraldas ISHS president Delia Chiaro Bertinoros, Forli ülikoolis.

13. mail esines Mare Kõiva Vikerraadios ajaloosarja “Eesti lugu” saates “Austraalia eestlased 3”.

1.–30. juunini osalesid osakonna töös Valgevene teadlased Yanina Hrynevich ja Irina Vasilyeva, kes viibisid Eestis teadlasvahetuse projekti raames, mida rahastab Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

8.–10. juunini toimus Šotimaal Edinburghis 11. rahvusvaheline võrdleva mütoloogia aastakonverents “Creatures of the Night: Mythologies of the Otherworld and Its Denizens”, kus esinesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov ettekandega “Possibilities For The Reconstruction Of The Baltic-Finnic Otherworld”.

8. ja 9. juunil pidas Reet Hiemäe Mustjõel Eesti Folkloorinõukogu üritusel “Päritud väärtuste ööpäev” ettekande “Kirg ja armastus eesti rahvapärимuses”.

9. juunil pidas folkloristika osakonna teadur Saša Babič Ljubljanas toimunud konverentsil “Tehnologije mobilnosti med inženirstvom in humanistiko” (Mobiilsustehnikad tehnoloogia ja humanitaaria vahel) ettekande “Traffic metaphors and metaphors in traffic”.

11.–16. juunini osales Tõnno Jonuks Jekaterinburgis konverentsil “The Great Shigir idol in the context of North Eurasia Stone Age art”, kus pidas ettekande “A human figurine from the River Pärnu: dating analogies and representations”.

27. juunil esines Piret Voolaid Tartu Ülikoolis 50. Johannes Voldemar Veski päeval “Keel täis kujundeid” ettekandega “Kujundiloomest eesti mõistatuste alaliikides”.

29. juunist 2. juulini Moskvas korraldatud V rahvusvahelisel interdistsiplinaarsel teaduslik-praktilisel sümposiumil “Meditsiinantropoloogia ebastabiilses globaliseerivas maailmas” pidas Mare Kõiva ettekande loodusravist ja rahvameditsiinist Eestis ja juhatas koos Marjam Kerimovaga sektsiooni “Rahvameditsiin, traditsiooniline meditsiin ja traditsioonilised meditsiinüsteemid meditsiinantropoloogia fookuses”.

1.–31. juulini osales osakonna töös Valgevene teadlane Aliaksandra Shrubok, kes viibis Eestis teadlasvahetuse projekti raames, mida rahastab Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest.

3.–6. juulini toimus Udmurdi Vabariigis Iževskis XII Venemaa antropoloogide ja folkloristide kongress. Sektsioonis “Etniliste vastasmõjude uurimise distsipliinidevahelised meetodid” esinesid Mare Kõiva (Huntide valitseja – ülevaade Läänemeresoome materjalist) ja Andres Kuperjanov (Sõel eesti mütoloogias) ning meditsiinantropoloogia sektsioonis Mare Kõiva (Pismennye i ustnye praktiki lechitelei na primere 1980 godov).

10.–14. juulini toimus Kanadas Montrealis Quebeci Ülikoolis Rahvusvahelise Huumor uurimise Seltsi (International Society for Humor Studies = ISHS) 29. aastakonverents (koduleht <https://ishs-2017-montreal.uqam.ca/en/home/>), millest võtsid ettekandega osa folkloristika osakonna vanemteadurid Liisi Laineste (Globalisation and ethnic jokes: A new look on an old tradition) ja Piret Voolaid (Humorous and ironic folk rhetorics about “Estonian national sports”). Montrealis esitleti ka Eestit ja Tallinna järgmise aasta konverentsipaigana.

Teisipäevaseminarid

11. aprillil pidas Katre Kikas ettekande “*Nagu apteeker mürgiga...* Jakob Hurda ja tema korrespondentide moraalsed dilemmad”. 19. sajandi lõpu rahvaluulekogumise aktsioonid

olid osa kaasaegsest avalikkusest – üleskutsed ja aruanded ilmusid ajalehtedes ning igapähele oli võimalik saada ülevaade sellest, kes, kus ja mida on kogunud. Info toimuva kohta jõudis sel viisil ka nendeni, kes rahvaluule kogumist heaks ei kiitnud. Kogumist tajuti katsena taaslustada ebausku ning selles nähti ohtu kogujate moraalsele palgele. Teisalt küsisid ka paljud kogujad ise Hurdalt nõu, kuidas moraalselt küsitavate folklooripaladega toimida. Ettekandes heitis Katre Kikas pilgu sellele, kuidas erinevad osalised neid dilemmasid lahendasid, samuti sellele, mis osa sellest arutelust kuulus avalikku ja mis osa privaatsesse kirjaruumi.

18. aprillil rääkis Aljona Pavlova Valgevene pulmalaulude kujundisüsteemist. Ettekandja analüüsis valgevene pulmakommete peamisi kujundirühmi, keskendudes nende semantikale, sümbolikalale ning funktsioonidele, vaadeldi kujundite regionaalseid iseärasusi.

25. aprillil initsieeris Tatjana Minnijahmetova ametipärimuse praktikumi või töötoa. Töiste tegevuste vahel sooritatavad rituaalid ja muu töökohal aktualiseeruv traditsioon moodustas loomupärase osa organisatsioonikultuurist.

9. mail kõneles Daniel Sävborg: “Vormelid traditsioonilises jutustavas proosas islandi saagade näitel”.

16. mail olid Elo-Hanna Seljamaa ettekande fookuses avalikkuse esindajate arusaamad ja kirjeldused folkloorist ja folkloristikast ning folkloristide võime, soov ja soovimatus neile kujutelmadele ja ootustele – stereotüüpidele – vastata või vastu hakata.

23. mail esines Valgevene Kultuuri, Keele ja Kirjanduse Uurimise Keskuse teadur Irina Smirnova: “Valgevenelased-litviinid Tšernigovi kubermangus: nende uurimise ajalugu XIX ja XX sajandil, poliitilised piirid ja etnograafia”. Kõne all olid etnilised valgevenelased, kes elasid keerulise poliitilise ajaloo territooriumil, mille riigipiirid muutusid korduvalt (Leedu suurvürstiriik, Poola, Vene Impeerium, NSVL).

20. juunil esinesid Iryna Vasilyeva, kes rääkis Valgevene mõistatustest tänapäeval: funktsionaalsus ja transformatsioonid, ja Yanina Hrynevich, kelle ettekanne kandis pealkirja “Paradiisiaed Valgevene moodi” – loovusest plastpudelite taaskasutusel”.

Teadusvahetuse koostööprojekti rahastab Välisministeerium arengu- ja humanitaarabi vahenditest. Toetavad Euroopa Regionaalarengu Fond (Eesti-uuringute Tippkeskus) ja Eesti Teadusagentuur (IUT 22-5).

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

26. ja 27. aprillil pidas Nemanja Radulovic (University of Belgrade) kaks loengut: “Oral-formulaic theory in South Slavic academia: 18–19th centuries” ja “Oral-formulaic theory in South Slavic academia: 20th century”.

2. mail pidas Lõuna-Korea Sogangi Ülikooli professor Seongnae Kim loengu “The Work of Memory: Ritual Laments of the Dead and Korea’s Cheju Massacre”.

15. mail pidas professor Karl Reichl (Bonni Ülikool) loengu “Epics as song. The interplay of words and music in Turkic oral epics”.

2. juunil pidas külalisprofessor Sadhana Naithani (Jawaharlal Nehru Ülikool, New Delhi) loengu “Is Folktale a Hyperlink to Reality?”.

9. juunil etendus konverentsi “Folklorists are Fallible” raames ingliskeelne näidend “Confessions of a Monkey Mind Doctor” mille autorid on teadlased: bioloogia professor Daniel Povinelli (Lafayette ülikool, Louisiana, USA) ja folklorist Brandon Barker (Indiana ülikool, Bloomington, USA). Peaosas mängivad Scott Gremillion and Katryn Schmidt (Lafayette teater, Louisiana, USA).

9. juunil pidas konverentsil “Folklorists are Fallible” plenaarettekande prof Carl Lindahl (Houston, USA): “Folklorists are Fallible: Stumbling into Glory with Richard Dorson and J. D. Suggs”.

10. juunil pidas konverentsil “Folklorists are Fallible” plenaarettekande Karina Lukini (Helsingi, Soome): “When the Field Strikes Back. Unwinding the Past and Contemporary Silences in Folklore Studies”.

16. juunil esilinastus Eesti Rahva Muuseumis Himaalaja legendidel põhinev mängufilm “Dhokbu – kaitsja” (India, 2017). Vaatajate küsimustele vastasid filmi režissöör Dawa Lepcha ning peaosatäitja ja Tartu ülikooli doktorant Kikee D. Bhutia. Linastuse korraldasid Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond, Tartu Ülikooli Aasia keskus, Eesti Akadeemiline Usundiloo Selts ja ERM.

Kaitstud magistritöö

Miikael Jekimov kaitses 31. mail magistritööd “Armulaualeib eesti rahvausundis: muistendid nõidusest” (juhendaja professor Ülo Valk, oponent vanemteadur Mare Kalda (Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakond)).

Kaitstud bakalaureusetööd

Kristel Anja-Palm kaitses 31. mail bakalaureusetööd “Vallaslapsed ja sugudevahelised suhted Eesti Vabariigis aastatel 1918–1940” (juhendaja vanemteadur Merili Metsvahi, oponent dotsent Tiiu Jaago).

Janika Vaht kaitses 31. mail bakalaureusetööd “Naise ja mehe kujutamine Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudes ERA II 271 ja 272 leiduvates seksuaalteemalistes naljandites” (juhendaja vanemteadur Merili Metsvahi, oponent teadur Andreas Kalkun (Eesti Kirjandusmuuseum, ERA)).

Liilia Laaneman

NEWS IN BRIEF

About folklore and the public: Estonian folklorists' 12th winter conference

Overview of the conference on March 2 and 3, 2017, dedicated to the jubilee of the Department of Folkloristics of the Estonian Literary Museum (the predecessor of which, the Folklore Sector of the Institute of Language and Literature of the Academy of Sciences of the Estonian SSR, was established in 1947) is given by Katre Kikas (in English available in *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, Vol. 69).

President's Folklore Collection Awards and the past year at the Estonian Folklore Archives

At the end of the year 2016, the Estonian Folklore Archives of the Estonian Literary Museum could boast an exceptional number: the 1.5 millionth page of lore was archived. On April 4, President Kersti Kaljulaid handed out President's folklore collection awards to the best folklore collectors in 2016 – Merili Metsvahi, Maria Peep, and Maie Erik. An overview of the archival year and the recognition of the best folklore collectors is given by Astrid Tuisk.

Cultural scholars gathered in Tartu

On April 27–29, 2017, cultural scholars gathered at the Estonian Literary Museum and the Estonian National Museum in Tartu for a conference “Across Borders VII: Cultures in Dialogue”. An overview of the conference by Liisi Laineste in English is available in *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, Vol. 69.

The annual prize of Estonian folkloristics was given to Reet Hiimäe

The Academic Folklore Society has been awarding annual prizes in folkloristics since 2011. On May 25, 2017, this year's prize was given to Reet Hiimäe.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from April to July 2017.